

Esikunta, EUKV-yksikkö
Eeva Aittoniemi

Lausunto

20.2.2024

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024-2029

Asia: E 57/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n rikosoikeuden tulevaisuuden suuntia 2024-2029; Suomen alustavista näkemyksistä

Oikeusministeriö esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Valtioneuvosto on määritellyt selvitykseen E58/2023 kirjatut avaintavoitteensa seuraavalle EU-vaalikaudelle 2024-2029. Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvovoyhteisö. Suomi on aktiivinen, luotettava ja ratkaisuhakuinen jäsenmaa, joka toimii aloitteellisesti, rakentavasti ja ennakoivasti edistääkseen omia tavoitteitaan. Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja.

Selvityksessä vahvistetaan, että Suomi jatkaa oikeusvaltiokysymyksissä pitkäaikaisella toimintalinjallaan ja edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja korruption torjuntaa EU:ssa. Erikseen todetaan, että

- demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta
- on tärkeää, että perusoikeus- ja demokratiapolitiikan pitkäjänteistä kehitystyötä EU:ssa jatketaan. - Suomi edistää pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa
- Suomi tukee EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen
- hakijamaiden omiin ansioihin ja jäsenyyuskriteerien täyttämiseen perustuva laajentuminen edistää mm. demokratiaa, oikeusvaltiokehitystä ja perusoikeuksien toteutumista, ja että jatkossakin laajentumisen keskeisiä uudistuksia käsitellään jäsenyysneuvottelujen aluksi, sekä viimeiseksi ennen neuvottelujen sulkemista, jotta niiden toteutumista ja muutosten juurtumista ennen jäsenyyttä voidaan parhaalla tavalla tukea. Oikeusvaltiouudistukset ovat näitä keskeisiä uudistuksia.

Strategisen kilpailukykyyn vahvistaminen on yksi Suomen pääprioriteetti EU:n strategiseen agendaan ja komission ohjelmaan vaikuttaessa. Tämän osalta valtioneuvoston linjauksiin selvityksessä E58/2023 kuuluu, että Suomen tavoitteena on parempi ja vähäisempi EU-sääntely. Toissijaisuusperiaatetta tulee kunnioittaa ja päätökset tulisi tehdä mahdollisimman lähellä kansalaisia. EU-sääntelyn on oltava selkeää ja oikeusvarmuutta lisäävää, ja se tulee toimeenpanna tehokkaasti. Jäsenmaiden erityispiirteet on huomioitava valmistelussa nykyistä paremmin ja unionin sekä jäsenmaiden keskinäistä toimivallan jakoa on kunnioitettava. Säädösehdotusten tulee perustua riittävän kattaviin ja jäsenvaltioiden erot huomioiviin komission vaikutusarviointeihin. Lainsäädäntöehdotuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niillä luoda tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai liiallisen yksityiskohtaisia velvoitteita. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on lisäksi kirjattu, että Suomi vaalii unionin ja jäsenmaiden välistä selkeää toimivallanjakoa, jota ei pidä perussopimusten uudella tulkinalla laajentaa.

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Edellä todetut paremman EU-sääntelyn edistämiseen tähtäävät valtioneuvoston linjaukset ovat hyvin relevantteja myös oikeusalan näkökulmasta, jossa EU-sääntelyä on viime vuosina annettu runsaasti. EU:n rikosoikeuden tulevaisuuden suuntia koskevassa selvityksessä E 57/2023vp näitä linjauksia konkretisoidaan EU:n rikosoikeudellisen sääntelyn näkökulmasta. Selvitykseen kirjattujen tavoitteiden pohjalta vaikutamme aktiivisesti komission seuraavaan työohjelmaan ja osallistumme Belgian EU-puheenjohtajakaudella neuvostossa käynnistyneeseen keskusteluun EU-rikosoikeuden tulevaisuudesta. EU-rikosoikeuden lisäksi selvityksen E58/2023vp kirjaukset ovat merkityksellisiä mm. EU:n maksukyvyttömyyslainsäädännön kehittämisen osalta. Seuraavan komission työohjelmassa tulisi tältä osin keskittyä lisäharmonisoinnin sijaan rajat ylittävien menettelyjen kehittämiseen. Yleisesti oikeusallalla on myös tärkeä korostaa, että jatkuvan uuden sääntelyn sijaan on panostettava sääntelyn täytäntöönpanoon.

Myös Euroopan kokonaisturvallisuuden parantaminen kuuluu Suomen pääprioriteetteihin EU:n strategiseen agendaan ja komission ohjelmaan vaikuttaessa. Hallitus torjuu voimakkaasti järjestäytynyttä rikollisuutta. EU:n sisäisen turvallisuuden kannalta on olennaista, että oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä ja rajat ylittävää yhteistyötä kehitetään vastaamaan merkittävästi muuttunutta turvallisuusympäristöä. Tältä osin keskeistä on mm. viranomaisten tiedonsaanti ja tietoturvan edistäminen. Lisäksi Suomen tavoitteena on, että viranomaisten keskinäistä tietojenvaihtoa jäsenmaiden välillä lisätään terrorismin ja muun rikollisuuden torjumiseksi. Nykyistä enemmän huomiota tulee kiinnittää myös rikosten ennaltaehkäisyyn. Myös näistä selvityksen E58/2023 linjauksia konkretisoidaan EU:n kriminaalipoliittisen agendan osalta rikosoikeuden tulevaisuuden suuntia koskevassa selvityksessä E 57/2023.